

c.c. College van B&W Heerde

Betreft: **Plannen Defensie Kop van de Veluwe**

Geacht college,

Op dit moment zoekt Defensie meer ruimte in Nederland om te kunnen trainen. De plannen worden in kaart gebracht in het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD)¹. Onderzoek naar locaties voor activiteiten van Defensie worden in een Plan milieueffectrapportage opgenomen (hierna PlanMER). Eind september 2024 zouden de voorlopige onderzoeksresultaten voor het PlanMER gereed zijn en is het onderzoek nagenoeg afgerond. Op dat moment zal Defensie o.a. met u als college in overleg treden over de gewenste keuzes.

Met deze brief willen wij u, wellicht ten overvloede, informeren over de mogelijke gevolgen van deze plannen voor ons gebied.

Wij zijn Stichting Explosievrije Kop van de Veluwe i.o.

Naar aanleiding van de plannen van Defensie is de Stichting Explosievrije Kop van de Veluwe (in oprichting) ontstaan. De Stichting bestaat momenteel uit bewoners uit de regio Heerde en Wapenveld en heeft veel contacten en overleg met inwoners van Wezep, Epe, Oldebroek en omgeving. Wij hebben goed contact met Burgemeester, Wethouder en fractievoorzitters van de gemeente Heerde. Wij zoeken contact om u te informeren over de cumulatie van alle plannen en de consequenties hiervan voor de inwoners van de kop van de Veluwe.

Wij willen benadrukken dat wij niet tegen Defensie zijn. Gezien de geopolitieke situatie begrijpen wij de wens van Defensie om uit te breiden. Echter, de hoeveelheid, de omvang en de impact van de plannen in en op onze gemeenten en haar inwoners zijn zo groot dat er niet meer gesproken kan worden van een eerlijke verdeling (fair share) binnen Nederland.

Wij zien graag dat u ook richting Defensie duidelijk maakt dat de huidige plannen te ambitieus zijn voor het gebied binnen de Kop van de Veluwe.

Gewenste uitbreidingsplannen:

Artillerie schietterrein in 't Harde

- Defensie wenst het huidige artillerie schietterrein in 't Harde (hierna ASK) uit te breiden in oppervlakte. Dit willen ze doen aan de zuidzijde (500 honderd hectare) en aan de oostzijde (ruim 200 hectare).
- Op het ASK wenst men gebruik te maken van nieuwe mobiele mortieren (120 millimeter). Momenteel wordt er voornamelijk geoefend met oefenmunitie². Voor de nieuwe mobiele mortieren is momenteel nog geen oefenmunitie beschikbaar, waardoor er met scherp geschoten gaat worden (dit geeft dus naast mondingsvuur ook een klap bij ontploffing van de mortier bij neerkomen). Defensie beroept zich op vergunde ruimte van 1994 en de zogeheten "Beleidsregel 2016" voor grote schietinrichtingen zoals het ASK. Ze geven aan een voorkeurswaarde van 55 dB(A) oplopend tot 65 dB(A) te willen hanteren. Ter informatie : de GGD adviseert³ een maximaal

¹ [Ruimte voor Defensie | Defensie.nl](#)

² Oefenmunitie waaronder mortieren waaruit de explosieve stof is verwijderd waardoor de het geproduceerde geluid gedempt wordt.

³ [Gezondheidseffecten van geluid | RIVM](#)

geluidsniveau van 50 dB(A)⁴. Elke 3 dB is een verdubbeling in geluid. De huidige vergunning gegeven aan Defensie in 1994 met o.a. geluidsnormen lijkt niet meer toereikend te zijn. De vraag is of de vigerende ASK-vergunning (1994) überhaupt nog verenigbaar met huidige inzichten, de Natura2000 status, normen, milieueisen, mogelijkheden (simulaties) etc. Mede gezien het feit dat Defensie al jarenlang op nog geen 20% van haar vergunde ruimte heeft gefunctioneerd⁵.

- De schietbaan van de mortieren zal flexibeler over het gebied komen te liggen.
- Nu mag er slechts op 1 plek op het ASK worden geland met een helikopter. Doel is dat straks op het gehele gebied van het ASK met helikopters (waaronder chinooks) geland mag worden. Het ASK is daarnaast aangemerkt als mogelijke locatie voor helivliegveld(en). Navraag leert dat het dan gaat om oefenen met transport, maar ook om aanvalsoefeningen inclusief laagvliegen

Helikopter landingsplaats op/bij Wezepsche Heide:

Defensie is voornemens om op de Wezepsche Heide een helikopter landingsplaats te realiseren. Een oefenterrein op de Wezepsche heide met de Wezeperberg als landingsplaats is vlakbij de bebouwde kom Wezep-Zuid. Aan- en uitvliegroutes naar de landingsplaats op de Wezepsche heide en op het ASK zullen naar verwachting door laagvliegende helikopters plaatsvinden. De laagvliegroute zal dan liggen over de gemeenten Heerde, Hattem, Oldebroek en Nunspeet.

De Wezepsche Heide is aangemerkt als Natura 2000 gebied, waterwingebied en stikstofgevoelig.

Zwolse Bos/Landgoed Petrea:

- Defensie wil 700 hectare (vergelijkbaar met 1400 voetbalvelden) van het Zwolse bos en Landgoed Petrea permanent afsluiten met hoge hekken en hier een springterrein vestigen. Doel van een springterrein is om hier enorme bunkers, tanks en andere zaken op te blazen door middel van explosieven. Na het springen worden o.a. de bunkers opgeruimd en weer opgebouwd en hierna herhaalt zich het proces. Dit zal ruim 200 dagen per jaar plaatsvinden. In Nederland is in Reek (Noord Brabant) op dit moment het enige springterrein van 400 hectare als vergelijkingsmateriaal. Dit springterrein zou in de huidige omvang te klein zijn om met zware explosieven te oefenen, zoals het doel is in het nieuwe gebied. Doel is om met 5 keer zwaardere explosieven te oefenen (tot 10kg springstof). De activiteiten hebben een zeer grote impact vanwege geluid en trillingen naar de wijde (enkele kilometers) omgeving.
- Het Zwolse bos en Landgoed Petrea zijn aangemerkt als N2000 gebied en tevens als stikstofgevoelig.

Heerde – Hattem

- Over het grondgebied van de gemeente Epe, Heerde, Oldebroek en Hattem wil Defensie een corridor aanleggen waar cargodrones zullen vliegen.

Defensie wenst een corridor tussen Deelen-‘ASK-West’-Marknesse.

Voorkeur heeft Defensie voor rechtstreekse vluchten over Veluwe, maar als ‘Milieu-alternatief’ kan het ook via IJsselvallei. Concreet door het luchtruim Apeldoorn, Epe, Olst-Wijhe, Heerde, Hattem, Oldebroek en Elburg. O.a. over/nabij Oene, Veessen, Vorchten, Marle, Wapenveld, om Hattem en Wezep heen, en dan via ’t Loo/Oldebroek/’t Harde naar de Woldberg en via ’t Loo/Oldebroek/’t Harde van en naar Marknesse.

Over types, aantallen vliegbewegingen, tijden e.d. is nog niets bekend. Wel is bekend dat de drones een gewicht hebben van 130 kg, een afmeting van 4 x 3 meter⁶ en een hefvermogen van 500 kilogram. Het is een nieuw vervoermiddel van Defensie dat nog in ontwikkeling is. Op welke hoogte deze drones zullen vliegen, welk geluid ze produceren, welk effect ze hebben op dieren of

⁴ De WHO adviseert een geluidsniveau van 45 dB(A) bij vliegverkeer en windmolens
<https://www.rivm.nl/sites/default/files/2020-12/WHO-richtlijnen%20voor%20geluid.pdf>

⁵ Door de commandant van het ASK aangegeven tijdens informatiebijeenkomst in Nunspeet op 17 september 2024

⁶ [Cargodrone | WerkenbijDefensie.nl](#)

als ze onverhoopt neerstorten en dan bijvoorbeeld 500 kilogram aan munitie vervoeren, is nog geheel onduidelijk.

Luchthaven Lelystad:

Naast de genoemde plannen van Defensie bestaat er nog steeds een reële kans dat luchthaven Lelystad doorgaat. De laagvliegroutes over uw gemeenten en het stijgen van de vliegtuigen vanaf Zwolle, boven Hattem, Heerde en Epe zal leiden tot sterke geluidsoverlast. Tevens wordt in het onderzoek luchthaven Lelystad onderzocht als vliegveld voor straaljagers (de nieuwe F35). De kans is dan ook groot dat deze straaljagers de laagvliegroute zullen volgen en laag overkomen over uw gemeente. De F35 heeft een hoger geluidsniveau dan een normaal vliegtuig.

Gevolgen voor de inwoners van Zwolle / Hattem / Oldebroek/Heerde/Epe/Elburg/Nunspeet/Olst-Wijhe

Ondanks dat voor een deel van de gemeenten de afstand vrij groot lijkt tot aan de activiteiten, kunnen deze wel degelijk gevolgen hebben voor de inwoners van deze gemeente. Hieronder zullen wij de potentiële gevolgen schetsen.

Woningbouw:

- De Natura 2000 gebieden die Defensie wenst te gebruiken zijn aangemerkt als stikstofgevoelig en overbelast. Het springterrein is een grote bron van stikstof o.a. door het opblazen en herbouwen van o.a. bunkers en aan en afvoerend verkeer. Door de nu reeds overbelaste stikstof situatie verder te belasten ontstaat er een groter probleem voor de noodzakelijke woningbouw en andere activiteiten. Immers in overbelaste situaties moet de stikstofdepositie eerst naar een acceptabel niveau worden gebracht alvorens nieuwe activiteiten mogen plaatsvinden. Een grote puntbron met bijbehorende depositie op het gebied midden in een stikstofgevoelig gebied zorgt ervoor dat er wel heel veel activiteiten die bijdragen op dit gebied moeten verdwijnen alvorens er andere activiteiten mogen worden uitgevoerd.

Of woningbouw na realisatie van een springterrein nog mogelijk is, is zeer de vraag bij een overbelast stikstofgevoelig gebied.

- Door geluid en trillinghinder is er in grote delen van gemeenten straks niet meer te bouwen. Defensie maakt nu al bezwaar tegen uitbreidingsplannen. Als alle plannen van Defensie doorgaan komen de noodzakelijke woningbouwplannen van alle betrokken gemeenten sterk onder druk te staan.

Economie:

- De Kop van de Veluwe is erg aantrekkelijk voor verblijfsrecreatie. Door in het gebied alle activiteiten te realiseren zal dit gebied niet meer aantrekkelijk zijn voor recreatie. Hierdoor zullen diverse campings hun deuren kunnen sluiten. Dit zal tot schade leiden aan de lokale economie voor zowel campingeigenaren maar ook alle detailhandel en toeleveringsbedrijven.
- De woningwaarde in de gemeenten zal sterk dalen door de ervaren hinder. Dit zal doorwerken in de WOZ waarde en dus inkomsten van de gemeenten.

Recreatie:

- Zoals hier boven al aangegeven zullen een groot deel van de vakantiegangers weg blijven als gevolg van de hinder.
- O.a. het Zwolse Bos/Petrea wordt veelvuldig gebruikt als stedelijk uitloopegebied door uw inwoners en die van de Provincie Overijssel. Afsluiten van het Zwolse Bos en Petrea leidt ertoe dat alle gebruikers in de overige nu al reeds overbelaste overige natuur zal recreëren. Bovendien staat dit haaks op het door u vastgestelde recreatiezoneringsplan, waar juist in de gebieden in de Kop van de Veluwe medegebruik voor recreatie is beschreven om de druk van recreatie op de andere delen van de Veluwe te beperken.
- Fietsroutes / mountainbike routes / ruiterroutes en lange afstandspaden zullen verdwijnen uit het bos door de afsluiting.

Milieuaspecten en leefbaarheid

- De door Defensie gewenste activiteiten leiden tot ernstige geluidhinder. Als alle activiteiten en eventueel Lelystad gecumuleerd worden berekend zal dit leiden tot onaanvaardbare geluidhinder. Zoals al aangegeven geeft de GGD een norm van 50 dB(A). Hogere geluidsnormen zullen leiden tot ernstige gezondheidseffecten (bijvoorbeeld slaapverstoring en coronaire hartziekten).
- Explosieven en schieten met scherp zal leiden tot ernstige trillinghinder. Naar verwachting erger dan in de 90-er jaren heeft plaatsgevonden.
- Bij de explosieven komen chemische stoffen en mogelijk PFAS verbindingen vrij. Dit leidt tot een ernstige dreiging van bodem- en luchtverontreiniging. Dit heeft mogelijk ook consequenties voor het waterwingebied in Wezep.
- Het terrein van het ASK is nu al verontreinigd met PFAS. Van saneringsplannen is ons niets gebleken. Ook is niet duidelijk hoe Defensie nieuwe vervuilingen van de bodem gaat voorkomen.
- Negatieve effecten voor wild en (landbouw)huisdieren.

Natuur:

- Er vinden versturende activiteiten plaats in een N2000 gebied. De gebieden staan bekend als broedgebieden voor diverse bedreigde vogelsoorten. Piekgeluiden door explosieven zal leiden tot een ernstige verstoring van deze broedgebieden (denk aan het verjagen van vogels door een gaskanon)
- Er bevinden zich in het gebied diverse bedreigde flora- en fauna. Door uitvoering te geven aan deze plannen zullen deze dreigen te verdwijnen.
- Er bevindt zich aansluitend aan het Zwolse Bos een ecoduct dat zorgt voor een ecologische verbindingzone. Afsluiting van het gebied zal hoogstwaarschijnlijk leiden tot het afsluiten van deze ecologische verbindingzone.
- Door Defensie wordt verwezen naar haar onderzoek⁷ voor natuurwaarden op haar terreinen. In dit onderzoek is echter geen rekening gehouden met de afnemende Defensieactiviteiten op haar gebieden. Op het ASK is bijvoorbeeld een groei van de populatie kleine wrattenbijter geconstateerd. Echter in deze periode is door Defensie de activiteiten geminderd tot 1/5 van de werkelijke vergunning en is er in plaats van met scherp overgegaan naar oefenmunitie (betonblok). Toename van activiteiten in dit gebied en het schieten met scherp zal alleen maar negatieve effecten hebben op deze soort.

Alternatieven

In de zienswijze van uw college aan de Staatssecretaris van Defensie staan een aantal uitgangspunten opgenomen. Zo heeft inbreiding voorkeur voor uitbreiding. Ook het lokale draagvlak moet worden onderzocht en meegenomen in de besluitvorming.

Wij zouden aanvullend graag willen zien dat er gekeken gaat worden naar “oude” Defensieterreinen. Een deel van deze gebieden is teruggegeven aan de natuur, echter nog steeds snel geschikt te maken voor de plannen van Defensie.

In het kader van de lokale draagvlak van de plannen in het gebied kunnen we kort zijn. Deze is nagenoeg niet aanwezig en er is nu reeds veel onrust in dit gebied. Zo is een petitie tegen de aanleg van een springterrein al ruim 11.150 keer ondertekend. Door de veelheid aan plannen van Defensie in de kop van de Veluwe wordt de van oudsher positieve houding ten opzichte van Defensie teniet gedaan.

Oproep

Als stichting willen wij u oproepen om:

- Kennis te nemen van de gewenste ontwikkelingen in de kop van de Veluwe
- Standpunt in te nemen dat deze hoeveelheid aan gewenste ontwikkelingen in de kop van de Veluwe onwenselijk is en in strijd met uw beleid.
- Met Defensie in overleg te treden dat het springterrein in Heerde geen doorgang kan vinden, en de effecten van de overige uitbreidingen tot een minimum beperkt moeten blijven.
- Een onderzoek te laten uitvoeren naar de gevolgen op de economie, natuur en recreatie van de plannen van Defensie in de provincie Gelderland

⁷ <https://www.Defensie.nl/downloads/rapporten/2023/06/27/natuurwaarden-op-Defensieterreinen>

- Eventueel de petitie tegen deze ontwikkelingen steunen op <https://petities.nl/petitions/geen-explosieventerrein-in-en-afsluiting-van-natuurgebied-het-zwolse-bos?locale=nl>

Wij zien naast het niet doorgaan van een springterrein in het Zwolse Bos, diverse mogelijkheden om o.a. de effecten van de overige gewenste uitbreidingen tot een minimum te beperken. Hierover zouden we graag met u in overleg treden, zodat u deze ook kan overbrengen naar de Staatsecretaris van Defensie bij zijn bezoek aan de provincie Gelderland.

Wilt u dit ook, danwel heeft u vragen over deze brief, dan kunt u contact met ons opnemen via [REDACTED] of via explosievrijheerde@gmail.com.

Meer informatie kunt u ook vinden op www.explosievrij.nl

Met vriendelijke groet namens Stichting Explosievrije Kop van de Veluwe i.o.,

[REDACTED]